

Inte som alla andra

Faktorer som påverkar sjuksköterskors attityder till patienter ur normavvikande grupper

Frida Andersson, Marina Klaesson och Emma Svensson

Omvårdnad 15hp

Varberg 2016-04-27

Inte som alla andra

Faktorer som påverkar sjuksköterskors attityder
till patienter ur normavvikande grupper

Författare: Frida Andersson
 Marina Klaesson
 Emma Svensson

Ämne Omvårdnad
Högskolepoäng 15hp
Stad och datum Varberg 2016-04-27

Titel	Inte som alla andra – Faktorer som påverkar sjuksköterskors attityder till patienter ur normavvikande grupper
Författare	Frida Andersson, Marina Klaesson och Emma Svensson
Akademi	Akademien för hälsa och välfärd, Högskolan i Halmstad, Box 823, 301 18 Halmstad
Handledare	Ulrica Åström, Universitetsadjunkt
Examinator	Cathrine Hildingh, Senior professor
Tid	Vårterminen 2016
Sidantal	13
Nyckelord	Attityder, Funktionshinder, Missbruk, Psykisk ohälsa Sexualitet, Sjuksköterskor

Sammanfattning

Patienter ur normavvikande grupper blir drabbade av sjuksköterskors negativa attityder som ett resultat av bristande kunskap och fördomar från samhället. Syftet med litteraturstudien var att belysa vilka faktorer som påverkar attityder sjuksköterskor har i mötet med patienter ur normavvikande grupper. Föreliggande litteraturstudies resultat speglar övergripande betydelsen av kunskap och vikten av utbildning, arbetsmiljön samt könstillhörighet hos sjuksköterskor och baseras på 15 vetenskapliga artiklar utförda i olika länder. Artiklarna består av 12 med kvantitativ ansats, två från kvalitativ ansats och en av mixad metod. Resultatet är analyserat i olika steg där teman skapades och en djupare förståelse nåddes genom att sammanfatta och sammanställa resultatartiklarna i artikelöversikter. Sjuksköterskors negativa attityder kan medföra en sämre omvårdnad och ett dåligt bemötande vilket kan reduceras genom mer utbildning och genom att studera de bidragande faktorer för sjuksköterskors attityder kan det skapa en större förståelse och acceptans. Ytterligare forskning krävs för att kunna påverka de faktorer som leder till negativa attityder.

Title	Not like everyone else - Factors affecting nurses' attitudes to patients who deviate from the norms of society
Author	Frida Andersson, Marina Klaesson and Emma Svensson
Department	School of Health and Welfare, Halmstad University, P.O. 823, S-301 18 Halmstad
Supervisor	Ulrica Åström, Lecturer
Examiner	Cathrine Hildingh, Senior professor
Period	Spring 2016
Pages	13
Key words	Addict, Attitude, Disability, Mental illness, Nurse, Sexuality

Abstract

Patients who deviate from the norms of society will be affected by nurses' negative attitudes as a result of lack of knowledge and prejudice from society. The purpose of this study was to elucidate the factors that influence attitudes nurses have in meeting with patients from the norm deviant groups. This literature studies results reflect the overall importance of knowledge and the importance of education, work environment and gender of nurses and is based on 15 scientific articles conducted in different countries. Articles consisting of 12 from quantitative approach, two from qualitative approach and one from mixed method. The results are analyzed in different stages where themes were created and a deeper understanding reached by summarizing and compiling results in article overviews. Nurses' negative attitudes can result in poorer care and a bad attitude, which can be reduced through more education and to find out the contributing factors for nurses' attitudes may create a greater understanding and acceptance. Further research is needed to influence the factors that lead to negative attitudes.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	1
Holism	1
Attityd	2
Stigmatisering	2
Normavvikande grupper	2
Problemformulering	4
Syfte	4
Metod	4
Datainsamling	4
Databearbetning	6
Forskningsetiska överväganden	7
Resultat	7
Kunskap	7
Arbetsmiljö	9
Könstillhörighet	9
Diskussion	10
Metoddiskussion	10
Resultatdiskussion	11
Konklusion och implikation	13

Referenser

Bilagor

Bilaga A: Sökordsöversikt

Bilaga B: Sökhistorik

Bilaga C: Artikelöversikt

Inledning

Samhället är uppbyggt av sociala grupper som styrs av olika normer och värderingar, vilket i sin tur kan påverka alla människors attityder och förhållningssätt (Goffman, 2014). Horsfall, Cleary och Hunt (2010) beskriver att sjuksköterskor omedvetet kan ta med sig dessa attityder och förhållningssätt in i omvårdnaden och sjuksköterskors attityder kan leda till sämre omvårdnad, som i sin tur kan förvärra patienters tillstånd. Horsfall et al. (2010) anser att det idag finns ett ansvar av att informera och göra sjuksköterskor mer medvetna om attitydernas konsekvenser och de menar vidare att negativa attityder hos sjuksköterskor kan spela en stor roll in på patienters återhämtning. Goffman (2014) beskriver att alla människor har en strävan mot att dela in individer i grupper efter egenskaper och personligheter, första mötet med en person räcker för att fastställa personens sociala identitet och därmed se om personen lever upp till de normativa förväntningarna. Sercu, Ayala och Bracke (2015) beskriver att normativa förväntningar utgår från vad som är en accepterad handling och vad som är ett godtagbart beteende. Att vara normavvikande och avvika från det normativa skapar enligt Sercu et al. (2014) negativa förväntningar på individen och medför ökad risk för stigmatisering. Hälso- och sjukvårdslagen (SFS 1982:763) konstaterar att sjukvård ska ges till alla människor på lika villkor och ska utföras med respekt oberoende individ. Utifrån lagens beskrivning är sjuksköterskors attityder viktiga då de kan leda till stigmatisering av patienter ur normavvikande grupper.

Bakgrund

Holism

Ett holistiskt synsätt är enligt Ross och Goldner (2009) ett viktigt begrepp inom omvårdnad då sjuksköterskors arbete är en utmanande uppgift som ska genomsyras av holistiskt synsätt för att kunna ge bästa möjliga omvårdnad.

McEvoy och Duffy (2008) förklarar begreppet holism utifrån den grekiska betydelsen holos som betyder helhet. Författarna menar för att kunna praktisera holistiskt synsätt i omvårdnad måste sjuksköterskor ha en god självkänedom och vara medveten om sin egen helhet. För att uppnå en känsla av helhet måste sjuksköterskor våga visa sig sårbara och ha förmåga att skapa relationer till sina patienter. McEvoy och Duffy (2008) betonar att personlig, intellektuell och professionell mognad är komponenter för att uppnå ett holistiskt synsätt i omvårdnad, då kärnan i holistisk omvårdnad är att hjälpa patienterna till en känsla av egenkontroll och känna makt över sin egen situation. Christiaensen, Abegglen och Gardner (2010) förklarar att utan ett holistiskt synsätt i omvårdnad skapas en sämre förståelse för patienterna och detta kan i sig påverka sjuksköterskors förhållningssätt och attityder. En annan del av det holistiska synsättet som Eriksson (1987) belyser är att se människan som en helhet där kropp, själ och ande utgör grunden och alla delar är beroende av varandra. Sjuksköterskors största och möjligtvis svåraste uppgift är att alltid se människan som helhet och vara

uppmärksam på att negativa attityder och förutfattade meningar kan förstöra detta sätt att arbeta (ibid).

Attityd

Attityder har visat sig vara viktiga i mötet med patienter då attityderna kan ha inflytande på det holistiska synsättet i omvårdnad (Ross & Goldner, 2009).

Nilsson (2015) beskriver attitydbegreppet som en inre och yttre process, något som observeras och tolkas av omgivningen. Nilsson (2015) talar vidare om William McDougalls (1912) förklaring på attitydbegreppet som grundar sig i tre olika delar: kognitiv och mental, emotionell och beteende samt handling. Kognitiva delen utgår från kunskaper och beroende på vilken kunskap som finns kan attityder påverkas både negativt och positivt och den emotionella delen innebär känslor som påverkar attityder. Beteendet är resultatet av både den kognitiva och emotionella delen, beteendet påverkar vilken specifik handling som utförs (Nilsson, 2015). Altmann (2008) beskriver också tre delar som attitydbegreppet utgår från, den första delen är det mentala tillståndet och kan förklaras som medvetet eller omedvetet. Den andra delen är att attityder skapar ett värde och känsla av tilltro och den tredje och sista delen är ökad mottaglighet eller anlag till att ha ett visst beteende och handling. Attityder är ett sätt att förenkla tillvaron och de är nödvändiga för att kunna organisera alla intryck och känslor (ibid).

Stigmatisering

Risk för stigmatisering av patienter ur normavvikande grupper kan öka om sjuksköterskor har negativa attityder (Horsfall et al., 2010).

Howson (2013) refererar till Williams (1987) definition av begreppet stigmatisering där han förklarar det som ett tillstånd eller egenskap som är kulturellt och socialt oacceptabelt. Howson (2013) beskriver vidare att stigmatisering skapas utifrån tre olika aspekter, där första aspekten är avvikande kroppsligt utseende, till exempel fysiskt funktionshinder. Andra aspekten utgår från vad som anses vara avvikande socialt beteende till exempel psykisk ohälsa. Tredje och sista aspekten utgår från vad som anses vara socialt oacceptabelt till exempel missbruksproblematik (Howson, 2013). World Health Organization [WHO] (2008) beskriver stigmatisering som ett globalt problem och preventivt arbete sker i nästan alla europeiska länder för att minska på stigmatiserade attityder för att kunna ge en god vård.

Normavvikande grupper

Det holistiska synsättet är enligt Ross och Goldner (2009) ett viktigt synsätt inom omvårdnad och är en utmanande uppgift för sjuksköterskor att praktisera. Attityder har stort inflytande på detta synsätt och negativa attityder kan öka risken för stigmatisering av patienter ur normavvikande grupper (Horsfall et al., 2010).

Psykisk ohälsa är enligt Dammert (2013) ett tillstånd som begränsar människans sociala relationer, arbete, studier och det vardagliga livet och dessa begränsningar påverkar i sig det psykiska välbefinnandet. Neville och Roan (2014) beskriver att psykisk ohälsa ofta förknippas med våldsamhet, fara, oförutsägbarhet och avvikande från det normala. Dessa förutfattade meningar kring psykisk ohälsa menar författarna är uppbyggda med hjälp av bland annat media och de menar vidare att det har varit svårt att integrera personer med psykisk ohälsa in i samhället på grund av att de anses som normavvikande. Det är inte bara utifrån samhällets perspektiv som psykisk ohälsa uppfattas som normavvikande och negativt utan även i sjukvården (Neville & Roan, 2014). Författarna beskriver vidare att personer med psykisk ohälsa tillhör en normavvikande grupp och negativa attityder från samhället och sjukvården kan medföra att dessa personer inte söker den vård de behöver och därmed minskar chansen för återhämtning (Neville & Roan, 2014).

Människans sexualitet är inte bara till för fortplantning utan är även en viktig faktor för att uppnå livskvalitet och hälsa (Sabin, Riskind & Nosek, 2015). Ambjörnsson (2006) förklarar hur människans sexualitet speglas av olika perspektiv från samhälle, kultur och identitet och dessa begrepp är väsentliga då de innefattar föreställningar som påverkar det normativa. Ambjörnsson (2006) förklarar att de normativa föreställningarna i samhället utgår från heteronormativitet, alltså en kvinna förväntas vara med en man och en man förväntas vara med en kvinna. Heteronormativiteten utgår från lagar, relationer och strukturer i samhället där heterosexualiteten anses vara det normala och det som anses vara naturligt, dock har samhällets syn på vad som är heteronormativt förändrats och det är därför inte lika tydligt vad som ingår i det normativa. Sabin et al. (2015) beskriver att rädsla och osäkerhet finns angående sexualitet trots utvecklingen och det är särskilt hos personer som inte ingår i det heteronormativa. Saunamäki, Andersson och Engström (2010) belyser också att sexualitet som är avvikande från normen fortfarande är tabubelagt och svårt att tala om.

Drogmissbruk enligt Peckover och Chidlaw (2007) hamnar utanför det normativa då personer ur den här gruppen ofta ses som farliga och avvikande med bristande funktionsförmåga. Johansson och Wirbing (2005) definierar drogmissbruk som ett bruk av substanser som inte längre konsumeras på en accepterad eller kontrollerad nivå och de menar att när bruket går över till missbruk ses de här personerna som svaga och anses ha dålig karaktär. Sommers, Fargo, Lyons, Shope och Sommers (2011) beskriver att drogmissbruk är starkt förknippat med trafikskador, skadegörelse och personskador som är en stor kostnad för samhället då det för med sig bland annat vårdkostnader, minskad arbetsproduktivitet och juridiska kostnader (ibid).

Funktionshinder är konsekvensen som en funktionsnedsättning medför (Socialstyrelsen, 2016). Enligt Dammert (2013) är det ett tillstånd där människan inte längre kan utföra de vardagliga sysslor som förväntas. Lindqvist och Sauer (2007)

menar att personer med funktionshinder dagligen upplever en ständig kamp för att inte hamna utanför samhällets normer, att ses som en resurs och inte en belastning. Mcmillian-Boyles, Bailey och Mossey (2008) beskriver att funktionshinder inte bara handlar om fysiska tillstånd utan även kan vara osynliga funktionshinder som till exempel inlärningssvårigheter, förståndshandikapp och autism. Enligt While och Clark (2010) kan funktionshinder innebära nedsatt kognitiv förmåga och att personen saknar förmåga att ta till sig information om sitt tillstånd.

Problemformulering

Sjuksköterskors arbete innebär möten med många olika patienter och där ingår även patienter ur normavvikande grupper. Att arbeta utifrån holistiskt synsätt, att se människan som en helhet samt ge adekvat vård, är grundläggande för god omvårdnad. Attityder har ett stort inflytande på det holistiska synsättet vilket kan drabba omvårdnaden och leda till stigmatisering av patienter. Utmaningen för sjuksköterskor är att inte ta till sig normer och värderingar från samhället som kan påverka deras attityder och därmed omvårdnaden. Fokus på föreliggande litteraturstudie är vilka faktorer som påverkar sjuksköterskors attityder i omvårdnaden för patienter ur normavvikande grupper.

Syfte

Syftet med litteraturstudien var att belysa vilka faktorer som påverkar attityder sjuksköterskor har i mötet med patienter ur normavvikande grupper.

Metod

Föreliggande uppsats är en systematisk litteraturstudie som Forsberg och Wengström (2013) beskriver som en process av att systematiskt söka litteratur, kritiskt granska den för att därefter kunna sammanställa och analysera litteraturen inom det valda ämnet eller problemområdet.

Datansamling

Först gjordes en översiktsökning för att kartlägga tidigare forskning inom problemområdet. Sökorden som valdes utifrån syftet var: *attityder*, *sjuksköterska/sjuksköterskor*, *missbruk*, *stigmatisering*, *psykisk ohälsa*, *patient*, *funktionshinder* och *sexualitet*. Sökordet *sjuksköterska* och *patient* söktes med trunkering (*) för att få med alla olika ändelser av ordet. Booleska operatoren AND användes för att begränsa sökningen. Det resulterade i många sökord då litteraturstudien fokuserar på breda områden och kombination av många sökord ledde till få resultat. Orden översattes sedan till engelska och blev: *attitude/ nurses attitudes/ attitudes of nurses*, *nurs*/nursing*, *addict/ substance use*, *stigma*, *mental illness/ attitudes toward mental illness/ mental disorder*, *patient*/ patient, toward disability/ intellectual disability, attitudes toward gays* (se bilaga A).

Artikelsökning i CINAHL

CINAHL innehåller ämnesområdena omvårdnad, sjukgymnastik samt arbetsterapi och har ett tidsomfång från 1982 och framåt (Forsberg & Wengström, 2013). Sökorden som användes i CINAHL var: *attitude/ nurses attitudes/ attitudes of nurses´, nurs*/nursing, addict/ substance use, stigma, mental illness/ attitudes toward mental illness/ mental disorder, patient*/ patient, toward disability/ intellectual disability* och *attitudes toward gays*. Första sökordskombinationerna var: *attitude AND nurs* AND addict*, vilket gav nio träffar. Samtliga titlar lästes, fem abstrakt valdes ut och lästes, varav två granskades och en blev resultatartikel. Andra sökordskombinationen var: *nurs* AND toward disability*, vilket gav 12 träffar. Samtliga titlar lästes, sju abstrakt valdes ut och lästes, varav två granskades och en blev resultatartikel. Tredje sökordskombinationen var: *nurs* AND attitudes toward mental illness AND nursing*, vilket gav 33 träffar. Samtliga titlar lästes, 22 abstrakt valdes ut och lästes, varav fyra granskades och två blev resultatartiklar. I två av de tre sökningarna så användes fritextsökning då användning av heading blev för begränsat. Inklusionskriterierna för samtliga sökningar var artiklar publicerade mellan 2006-2016, peer-reviewed och artiklarna skulle vara skrivna på engelska. Exklusionskriteriet var artiklar med vetenskaplig kvalitet grad III. Totalt sex resultatartiklar hittades i CINAHL, fem var kvantitativa och en var kvalitativ. Sökorden *attitudes of nurses´, nurses attitudes, substance use, stigma, mental illness, patient*, intellectual disability* har använts i databasen men resulterade inte i några resultatartiklar och därför finns inte sökningarna med i sökhistoriken (se bilaga B).

Artikelsökning i PubMed

PubMed innehåller ämnesområdena medicin, omvårdnad samt odontologi med ett tidsomfång från 1966 och framåt (Forsberg & Wengström, 2013). Sökorden som användes i PubMed var: *attitude/ nurses attitudes/ attitudes of nurses´, nurs*/nursing, addict/ substance use, stigma, mental illness/ attitudes toward mental illness/ mental disorder, patient*/ patient, toward disability/ intellectual disability* och *attitudes toward gays*. Första sökordskombinationen var: *attitudes of nurses´ AND stigma AND mental disorder*, vilket gav 54 träffar. Samtliga titlar lästes, 35 abstrakt valdes ut och lästes, varav fem granskades och tre valdes ut till resultatartiklar. Andra sökordskombinationen var: *nurses attitudes AND substance use*, vilket gav 33 träffar. Samtliga titlar lästes, 30 abstrakt valdes ut och lästes, varav fem granskades och resulterade i tre resultatartiklar. MeSH-term användes på fem av de 13 sökorden, övriga sökord söktes i fritext. Inklusionskriterierna för samtliga sökningar var artiklar som skulle vara publicerade mellan 2006-2016 och vara skrivna på engelska. Exklusionskriteriet var artiklar med vetenskaplig kvalitet grad III. Totalt sex resultatartiklar hittades i PubMed där samtliga var kvantitativa. Sökorden *attitude, nurse, nursing, addict, attitudes toward mental illness, patient, toward disability, intellectual disability* och *attitudes toward gays* har använts i databasen men resulterade inte i några resultatartiklar och därför finns inte sökningarna med i sökhistoriken (se bilaga B).

Artikelsökning i PsycINFO

PsycINFO innehåller ämnesområdet psykologisk forskning inom medicin och omvårdnad med ett tidsomfång från 1872 och framåt (Forsberg & Wengström, 2013). Sökorden som användes i PsycINFO var: *attitude/ nurses attitudes/ attitudes of nurses*, *nurs*/nursing*, *addict/ substance use*, *stigma*, *mental illness/ attitudes toward mental illness/ mental disorder*, *patient*/ patient*, *toward disability/ intellectual disability* och *attitudes toward gays*. Första sökordskombinationen var: *attitudes of nurses AND patient* AND intellectual disability*, vilket gav 12 träffar. Samtliga titlar lästes varav fem abstrakt valdes ut och lästes, två granskades och två blev resultatartiklar. Andra sökordskombinationen var: *attitude toward gays AND nursing*, vilket gav 34 träffar. Samtliga titlar lästes, 18 abstrakt valdes ut och lästes, varav fyra granskades och en blev resultatartikel. Inklusionskriterierna för samtliga sökningar var artiklar publicerade mellan 2006-2016, peer-reviewed och skulle vara skrivna på engelska. Exklusionskriteriet var artiklar med vetenskaplig kvalitet grad III. Totalt tre resultatartiklar hittades i PsycINFO varav en var kvantitativ, en kvalitativ och en var av mixad metod. Sökorden *attitude*, *nurses attitudes*, *nurs**, *addict*, *substance use*, *stigma*, *mental illness*, *attitude toward mental illness* och *toward disability* har använts i databasen men resulterade inte i några resultatartiklar och därför finns inte sökningarna med i sökhistoriken (se bilaga B).

Sammanlagt resulterade sökningarna i 15 resultatartiklar, 12 utgick ifrån kvantitativ metod och två från kvalitativ metod samt en med mixad metod. Samtliga resultatartiklar granskades med bedömningsmallen av Carlsson och Eiman (2003). Tolv resultatartiklar fick grad I och tre fick grad II. Då både grad I och grad II artiklar valdes ut, så granskades de ytterligare utifrån Henricsons (2012) beskrivning av kvalitativa begreppen: trovärdighet, pålitlighet, bekräftelsebarhet och överförbarhet samt de kvantitativa begreppen: intern validitet, extern validitet och reliabilitet för att öka den vetenskapliga kvalitén. De artiklar som exkluderades efter granskning utifrån Carlssons och Eimans (2013) bedömningsmall samt Henricsons (2012) kvalitativa och kvantitativa begrepp fick antingen grad III eller uppvisade svag vetenskaplig kvalitet.

Databearbetning

Bearbetning av resultatartiklarna gjordes med hjälp av Forsberg och Wengströms (2013) fem steg som innefattar att resultatartiklarna först lästes av samtliga tre författare till litteraturstudien flertalet gånger för att bekanta sig med materialet och skapa tankar kring eventuella teman. Därefter sammanställdes resultatartiklarna i artikelöversikter för att skapa ytterligare förståelse (se bilaga C). Efter sammanställning av artikelöversikterna så framkom tydliga faktorer som utbildning, tid, arbetsmiljö och könstillhörighet. Efter framställning av gemensamma faktorer så fastställdes totalt tre teman: kunskap, arbetsmiljö samt könstillhörighet. Efter framställning av dessa teman sattes resultatartiklar ihop och började sammanfogas för att finna en röd tråd (Forsberg & Wengström, 2013).

Forskningsetiska överväganden

Forsberg och Wengström (2013) beskriver att god etik är viktigt inom all vetenskaplig forskning. Individer som deltar i undersökningar skyddas av lagar som exempelvis samtyckeskravet samt nyttjandekravet och forskarna måste ha dessa lagar i åtanke när ny informationssökning sker. Forsberg och Wengström (2013) förklarar även att etiska överväganden bör göras vid systematiska litteraturstudier angående urval och presentation av resultat. I föreliggande litteraturstudie framgår det i samtliga resultatartiklar att de är etiskt godkända. Henricson (2012) beskriver två etiska överväganden som berör individerna som deltar i studien, första är autonomiprincipen som innefattar bland annat att samverkan i studien ska vara frivillig och att individerna ska ha kompetens att fatta egna beslut. Andra övervägandet handlar om respekten för individer med begränsad autonomi, de ska inte utnyttjas och de ska få tillräckligt med information för att förstå studiens innebörd (Henricson, 2012). Henricson (2012) betonar vikten av att överväga risk och nytta vid forskning och undersökningar. Risken med litteraturstudien kan kopplas till valet av normavvikande grupper då dessa framställts genom generalisering av litteratur. Nyttan med litteraturstudien kan kopplas till betydelsen av kunskap, då kunskap är något som ständigt är i behov av uppdatering, speciellt inom sjukvård där det sker mycket förändringar vilket medför att litteraturstudien är högst relevant för blivande sjuksköterskor och yrkesverksamma sjuksköterskor.

Resultat

Det framkom efter fördjupning i resultatartiklarna att den faktor som hade störst påverkan på sjuksköterskors attityder var kunskap och brist på utbildning som resulterade i temat *kunskap*. Andra faktorer som ger påverkan på sjuksköterskors attityder är arbetsmiljö med mycket stress samt könstillhörighet och det resulterade i teman *arbetsmiljö* samt *könstillhörighet*.

Kunskap

Negativa attityder hos sjuksköterskor finns främst gentemot patienter som lider av drogmissbruk och alkoholmissbruk (Björkman, Angelman & Jönsson, 2007). De attityder sjuksköterskor har till patienter ur dessa normavvikande grupper är bland annat känsla av att de är farliga för andra, att de är oförutsägbara, att de är svåra att få kontakt med, att de har sig själva att skylla för sitt tillstånd, att de är onormala, att de aldrig kommer bli friska samt att de borde kunna "ta sig samman" (ibid). Linden och Kavanagh (2007) anser att attityder hos sjuksköterskor gentemot personer med psykisk ohälsa påverkas om de arbetar inom somatisk vård eller psykiatrisk vård när de möter dessa patienter. Sjuksköterskor som arbetar inom somatisk vård har mer negativa attityder än de sjuksköterskor som arbetar inom psykiatrisk vård (ibid). Björkman et al. (2007) beskriver att äldre sjuksköterskor som har mer erfarenhet och därmed mer kunskap i sin profession har positivare känslor och därmed positivare attityder till att vårda patienter med psykisk ohälsa i form av panikattacker, svår

depression, drogmissbruk, alkoholmissbruk, schizofreni samt ätstörningar än vad yngre sjuksköterskor har (ibid). För att reducering av stigmatisering ska kunna ske för att förbättra attityderna och förhållningssätten så krävs det mer utbildning (Mårtensson, Jacobsson & Engström, 2014).

Carabez, Pellegrini, Mankovitz, Eliason, Ciano och Scott (2015) uppmärksammar att de sjuksköterskor som har negativa attityder till att vårda homosexuella, bisexuella, transsexuella samt queer (HBTQ) och känner sig osäkra i omvårdnaden är ett resultat av brist på kunskap (ibid). Mer utbildning och kunskap breddar förståelsen för mångfald som leder till en bättre omvårdnad (Klotzbaugh & Spencer, 2014). Blackwell (2008) belyser samma faktor då homofobiska attityder skapas genom bristande kunskap, däremot kan en nära kontakt med HBTQ patienter skapa mer förståelse och därmed bättre attityder hos sjuksköterskor. Sjuksköterskor som har vidareutbildning konstaterar. Klotzbaugh och Spencer (2014) har mer positiva attityder och mindre fördomar kring HBTQ patienter. De hävdar att vidareutbildningar kan medföra ett mer professionellt förhållningssätt, vilket har visat sig reducera negativa attityder (ibid).

Chang och Yang (2013) och Vadlamudi, Adams, Hogan, Wu och Wahid (2008) påpekar att utbildning och kunskap är två av de viktigaste faktorerna för att minska på negativa attityder sjuksköterskor har gentemot patienter ur normavvikande grupper, så som drogmissbruk. Vadlamudi et al. (2008) beskriver i sin studie om sjuksköterskors attityder att tidigare kontakt och erfarenhet med patienter med drogmissbruk har positiv inverkan på attityderna. Tidigare erfarenheter av drogmissbruk medför positivare attityder till att vilja öka kunskapen (ibid). Kunskap och utbildning menar Chang och Yang (2013) kan hjälpa till att förändra det stereotypa förhållningssättet och minimera stigmatisering av patienter tillhörande denna normavvikande grupp. Ben Natan, Beyil och Neta (2009) betonar att sjuksköterskor har negativa attityder gentemot patienter med drogmissbruk och attityderna influeras av samhällets normer. Chang och Yangs (2013) resultat i studien om sjuksköterskors attityder gentemot drogmissbruk visar att det finns brister i kunskap som påverkar sjuksköterskors attityder (ibid). Utbildningsprogram för att öka kunskapen och förbättra attityderna gentemot denna normavvikande grupp har visat sig ha positiv effekt (Munro, Watson & McFadyen, 2007).

Lewis och Stenfert-Kroese (2009) visar i en studie bland patienter med funktionshinder att känslor och attityder är starkt sammankopplade och med bristande kunskap vet sjuksköterskor inte hur de ska upprätthålla ett professionellt förhållningssätt. De menar att känslor som att vara nervös, obekvämt, rädd och frustrerad kan lätt komma till uttryck när sjuksköterskor utför omvårdnad för patienter ur denna normavvikande grupp. Matziou, Gallanis, Tsoumakas, Gymnopolou, Perdikaris och Brokalaki (2009) finner i sin studie om attityder gentemot funktionshindrade barn att sjuksköterskor med vidareutbildning har en större

acceptans och förståelse när de möter dessa patienter. Doody, Markey och Doody (2012) visar också i en studie bland personer med funktionshinder på svårigheter att kunna praktisera holistisk omvårdnad till patienter inom denna grupp då kunskap och kommunikation är bristfällig. De beskriver vidare i studien att majoriteten av sjuksköterskorna tycker att trots att omvårdnaden av dessa patienter är svår och utmanande så utförs omvårdnaden med stolthet och positiva attityder (ibid).

Arbetsmiljö

Lewis och Stenfert-Kroese (2009) förklarar i en studie om funktionshindrade att flera sjuksköterskor anser att patienter ur denna normavvikande grupp kan vara tidskrävande och negativa attityder kan skapas redan innan det fysiska vårdmötet. Hamdan-Mansour och Wardam (2009) beskriver samma fenomen då sjuksköterskors attityder påverkas av att de känner sig pressade av att inte ha tillräckligt med tid tillgänglig till patienterna och deras anhöriga. Lewis och Stenfert-Kroese (2009) belyser vidare i sin studie att även sjuksköterskor på grund av bristande tid inte alltid förklarar undersökningar och kommunikation med patienter med funktionshinder är något som sjuksköterskor upplever som en utmaning. Sjuksköterskors attityder påverkas enligt Hamdan-Mansour och Wardam (2009) starkt av arbetsplatsen de arbetar på. Mårtensson, Jacobsson och Engström (2014) understryker samma faktor då de finner i sin studie om attityder att arbetsplatsen påverkar sjuksköterskors attityder. Sjuksköterskor som arbetar inom landsting har mer positiva attityder till patienter ur normavvikande grupper än vad sjuksköterskor som arbetar inom kommuner har. Blackwell (2008) belyser också att arbetsplatsen har påverkan på sjuksköterskors attityder då trivsel på arbetsplatsen har visat sig vara en stor positiv faktor för attityderna. Hamdan-Mansour och Wardam (2009) anser att en god arbetsmiljö med ett öppet klimat mellan kollegorna skapar bättre attityder. De finner att sjuksköterskorna inte är nöjda med omvårdnaden de ger till patienter med psykisk ohälsa och faktorer för detta kan vara att det inte finns ett bra samarbete och en dålig arbetsmiljö. Författarna hävdar att behovet av bra ledare är av stor vikt för att förbättra attityderna (Hamdan-Mansour & Wardam, 2009). Chambers, Guise, Välimäki, Rebelo Botelho, Scott, Staniuliené och Zanotti (2010) beskriver att sjuksköterskors attityder till patienter ur normavvikande grupper kan skilja sig beroende på vilket land de arbetar i då kulturella och sociokulturella skillnader speglas i olika stigmatiserade attityder.

Könstillhörighet

Björkman et al. (2007) finner i sin studie om attityder att manliga sjuksköterskor har sämre attityder till psykisk ohälsa än kvinnliga sjuksköterskor. Författarna förklarar vidare att tillstånd inom psykisk ohälsa som svår depression, panikattack och ätstörningar är ofta förknippade med bättre attityder och förståelse hos kvinnliga sjuksköterskor. De kvinnliga sjuksköterskorna har större acceptans till patienter med psykisk ohälsa och anser att dessa patienter är mer benägna till återhämtning samt till att bli friska (Björkman et al., 2007). Könstillhörighet har påverkan på

sjuksköterskors attityder vilket kan grunda sig i kulturella skillnader (Chambers et al., 2010). Författarna finner även att attityder skiljer sig beroende på könstillhörighet och beroende på vilket land sjuksköterskor arbetar i. Björkman et al. (2007) belyser även att kvinnliga sjuksköterskor har sämre attityder till personer med drogmissbruk än manliga sjuksköterskor, kvinnliga sjuksköterskor anser i större utsträckning att dessa patienter är onormala och avvikande.

Diskussion

Metoddiskussion

Syftet med litteraturstudien var att belysa vilka faktorer som påverkar attityder sjuksköterskor har i mötet med patienter ur normavvikande grupper. För att stärka den vetenskapliga kvalitén på litteraturstudien anser Henricson (2014) att följande kvalitetsbegrepp bör diskuteras:

Trovärdighet enligt Henricson (2012) handlar om att övertyga läsarna att resultatet är rimligt och trovärdigt. Trovärdigheten stärks i föreliggande litteraturstudien då sökningarna har gjorts innan formulering av syfte var fastställt för att se om problemområdet var relevant och för att se vad som skulle ingå. Trovärdigheten stärks ytterligare då handledning har skett fortlöpande under litteraturstudiens gång för att få utomståendes tankar och åsikter kring överrensstämmelse i resultat och teman (Henricson, 2012). Då få abstrakt har lästs jämfört med antal träffar som uppkommit vid sökning kan detta minska på litteraturstudiens trovärdighet. Mängden träffar på sökningarna kan bero på många olika sökord i fritext och få exklusionskriterier, detta sätt att söka resultatartiklar valdes för att inte viktig information skulle gå förlorad. I vissa av resultatartiklarna fanns det flera undersökningsgrupper än sjuksköterskor. Resultatet och fördelningen mellan grupperna gick tydligt att urskilja och litteraturstudiens resultat innefattar enbart sjuksköterskor.

Pålitligheten stärktes av att alla artiklar till litteraturstudien lästes av samtliga författare för att se fakta ur olika synvinklar och att inte gå miste om någon information (Henricson, 2012). Informationen artiklarna gav diskuterades tills samstämmighet kunde nås. Enligt Forsberg och Wengström (2013) kan förförståelsen påverka valet av artiklar och därmed resultatet, det fanns viss förförståelse hos samtliga författare till litteraturstudien. Personliga erfarenheter från sjuksköterskors attityder kan innefatta förförståelsen. Att då granska artiklarna gemensamt medför enligt Henricson (2012) ett mer medvetet förhållningssätt hur materialet tolkas.

Bekräftelsebarheten säkras då Henricson (2012) beskriver att bekräftelsebarheten stärks och repeterbarheten säkerställs om datainsamling, databearbetning, sökordsöversikt samt sökhistorik är väl beskrivna. Bekräftelsebarheten säkerställdes ytterligare genom deltagande i seminarium där utomstående har fått ta del av litteraturstudien flertalet gånger och ge respons samt kritik som lett till korrigerings

litteraturstudien. Analys av resultatartiklarna har skett enligt Fribergs (2012) metod att framställa en ny helhet genom att skapa gemensamma teman för alla resultatartiklarna.

Överförbarhet enligt Henricson (2012) stärks genom att resultatet kan överföras till andra grupper i liknande kontext. Litteraturstudiens resultat grundas på 15 vetenskapliga artiklar som genomförts i många olika länder och därmed ökar överförbarheten. Fyra resultatartiklar från USA, tre från Irland, två från Sverige, två från England, en från Israel, en från Taiwan, en från Finland, en från Litauen, en från Italien, en från Jordanien, en från Grekland, en från Portugal samt en från Skottland. Då resultatet övergripande speglade bristen av kunskap i alla olika länder med kulturella skillnader så ökar överförbarheten. Sex resultatartiklar handlade om psykisk ohälsa, tre resultatartiklar handlade om funktionshinder, tre resultatartiklar handlade om drogmissbruk samt tre resultatartiklar handlade om människans sexualitet. Tolv resultatartiklar var kvantitativa och två resultatartiklar var kvalitativa samt en av mixad metod. Då majoriteten av resultatartiklarna var kvantitativa kunde deskriptiva skillnader utläsas, däremot kunde fler kvalitativa resultatartiklar bidra till djupare förståelse till resultatet (Friberg, 2012).

Resultatdiskussion

Resultatet i litteraturstudien speglar övergripande betydelsen av kunskap hos sjuksköterskor om normavvikande grupper. Litteraturstudiens resultat speglas även av arbetsmiljö och könstillhörighet.

Negativa attityder hos sjuksköterskor gentemot patienter ur normavvikande grupper förekommer främst på grund av för lite kunskap och bristande utbildning (Björkman et al. 2007). Chang och Yang (2013) bekräftar att det behövs mer kunskap och utbildning för att förbättra sjuksköterskors attityder, inte bara genom vidareutbildningar, utan även fortlöpande kurser. Hawke, Michalak, Maxell och Parikh (2014) visar i sin studie att metoder för att öka kunskapen hos sjuksköterskor kan ske genom filmundervisning. Denna utbildningsmetod fick positiv respons hos sjuksköterskor då det inte krävdes mycket tid eller stora insatser för att genomföras (Hawke et al. 2014). Sowney och Barr (2007) belyser att sjuksköterskor är pressade av tid för att kunna praktisera evidensbaserad och holistisk omvårdnad och genom enkla metoder som Hawke et al. (2014) nämner, finns det möjlighet för ökad kunskap trots brist på tid och resurser. Ronzani, Higgins-Biddle och Furtado (2009) hävdar precis som Chang och Yang (2013) att genom bättre förståelse och förbättring av kunskap kring patienter ur normavvikande grupper leder det till förändring av attityder hos sjuksköterskor vilket är ett måste för att kunna förbättra omvårdnaden och arbeta utifrån ett holistiskt synsätt. Röndahl (2009) beskriver att patienter ur normavvikande grupper uppfattar sjuksköterskor som undvikande och osäkra, de menar att sjuksköterskor som undviker och är osäkra i patientmöten försvårar förmågan att skapa relationer till sina patienter, vilket kan leda till sämre omvårdnad.

Osäkerheten är brist på erfarenhet och kunskap och därför menar Röndahl (2009) att utbildning och ständig reflektion hos sjuksköterskepersonal kan förbättra bemötandet och attityderna (ibid). Hos nyutexaminerade sjuksköterskor kan osäkerheten uppstå på grund av att det innebär nytt arbete, nya arbetskollegor och en helt ny profession att anpassa sig till. Vikten av god arbetsmiljö och samarbete mellan kollegor blir desto viktigare för att inte negativa attityder ska manifesteras i omvårdnaden. Jeffries (2015) anser att faktorer som påverkar attityderna hos sjuksköterskor skapas redan under grundutbildningen och fokus måste ligga på grundutbildningen och utforma den rätt för de blivande sjuksköterskorna för att kunna skapa rätt attityder redan från första början (ibid). Att fokusera på grundutbildningen kan speglas i Goffmans (2014) teori att uppfattningar och attityder kring personer skapas vid första mötet. Lewis och Stenfert-Kroese (2009) betonar att vikten av kunskap och utbildning för att förbättra attityder är väl känt och det sker mycket forskning kring fenomenet.

Brist på tid och resurser är ett resultat av bristande arbetsmiljö och påverkar sjuksköterskors attityder negativt (Sowney & Barr, 2007). Nilsson, Skär och Söderberg (2015) hävdar som Sowney och Barr (2007) att omvårdnaden av patienter drabbas av bristande arbetsmiljö och kan ge påverkan på attityderna. Nilsson et al. (2015) betonar att en stressig miljö och pressad tid för sjuksköterskor påverkar även patienterna negativt. En arbetsmiljö som är stressig och påverkar sjuksköterskors omvårdnadsutförande negativt kan medföra konsekvenser som längre vårdtid och patienter som hamnar i kläm. Sjuksköterskor har mycket ansvar i förhållande till tid och bemanning under en arbetsdag vilket också kan påverka omvårdnaden. Nilsson et al. (2015) menar att sjuksköterskor har ett stort ansvar när det gäller att ge information till patienter vilket innebär att sjuksköterskor måste försäkra sig om att patienterna förstår. Stressig arbetsmiljö kan försämra sjuksköterskors förmåga att vara mentalt närvarande vilket kan leda till påverkan på attityder och patienter som möts av negativa attityder hos sjuksköterskor tycker det är svårt att ställa frågor angående sitt tillstånd och de känner sig ofta i vägen (ibid).

Sjuksköterskors attityder till patienter ur normavvikande grupper kan skilja sig mellan manliga och kvinnliga sjuksköterskor (Röndahl, 2009). Manliga sjuksköterskor tenderar enligt Björkman et al. (2007) att ha mer negativa attityder då de är mindre accepterande än vad kvinnliga sjuksköterskor är. Yada, Abe, Omori, Matsuo, Masaki, Ishida & Katoh (2014) anser att en faktor är att kvinnliga sjuksköterskor har en högre stressnivå än vad manliga sjuksköterskor har och att manliga sjuksköterskor har lättare att bli irriterade samt lättare blir påverkade av attityderna de har till patienterna vilket påverkar omvårdanden. Björkman et al. (2007) anser att kvinnliga sjuksköterskor är mer accepterande till patienter ur normavvikande grupper, vilket kan förklaras av Dahlströms (2007) teori om att kvinnors hjärna är mer emotionellt utvecklad. Dahlström (2007) menar även att kvinnor är mer känslomässigt engagerade och intresserade till utomstående personer. Sahin och Akyol (2009) belyser aspekten att kvinnor står för majoriteten av sjuksköterskeyrket vilket kan ses som något positivt

då kvinnliga sjuksköterskor har mer positiva attityder. Det faktum att kvinnor dominerar sjuksköterskeyrket kan medföra att manliga sjuksköterskors attityder framstår som tydligare och därför uppmärksammas mer (Sahin & Akyol, 2009). Yada et al. (2014) anser att trots att kvinnliga sjuksköterskor har en större acceptans till patienter ur normavvikande grupper uppvisar de en högre nivå av rädsla och osäkerhet beroende på miljön. Att arbeta på en psykiatriskavdelning är enligt författarna en utsatt miljö för kvinnliga sjuksköterskor där de kan uppleva sexuella trakasserier mer än på andra avdelningar. Yada et al. (2014) menar vidare att detta kan påverka kvinnliga sjuksköterskors attityder. I motsats till Sahin och Akyols (2009) teori om att det är positivt att kvinnliga sjuksköterskor dominerar yrket, kan det även ses som en nackdel. Yada et al. (2014) anser att mycket ansvar läggs på manliga sjuksköterskor när det gäller att hantera svåra och aggressiva patienter, vilket kan vara en bidragande faktor till de negativa attityderna. Dessa faktorer pekar på eftersträvan att få in fler manliga sjuksköterskor och bättre könsfördelning i sjuksköterskeyrket för att förbättra attityderna. Yada et al. (2014) förklarar att en annan faktor som kan påverka manliga sjuksköterskors negativa attityder är dåligt bemötande från patienter. Många kvinnliga patienter nekar fysisk omvårdnad från män vilket medför att manliga sjuksköterskor får en mer negativ attityd till att ge omvårdnad (Yada et al., 2014). Negativa attityder i omvårdnaden till patienter ur normavvikande grupper är viktigt att uppmärksamma då samhället består av många olika individer från många olika kulturer. Negativa attityder gentemot homosexuella som Guan Ng, Yee, Subramaniam, Seng Loh och Moreira (2015) belyser är starkt förknippat med att homosexualitet i vissa länder är olagligt och i dagens mångkulturella samhälle är det extra viktigt att understryka denna aspekt då omvårdnaden kan drabbas när kulturskillnader och attityder möts i omvårdnaden.

Konklusion och implikation

Syftet med litteraturstudien var att belysa vilka faktorer som påverkar attityder sjuksköterskor har i mötet med patienter ur normavvikande grupper. Genom att undersöka bidragande faktorer till attityder kan det skapa en större förståelse och acceptans hos sjuksköterskor. Litteraturstudiens resultat redovisar att det finns negativa attityder hos sjuksköterskor till patienter ur normavvikande grupper och de mest bidragande faktorerna är brist på kunskap och utbildning, bristande arbetsmiljö samt sjuksköterskors könstillhörighet. Litteraturstudiens resultat speglar även rekommendation för förändring/tillägg i sjuksköterskors grundutbildning, behovet av utbildningar inom arbetsplatsen samt behovet av att öka förståelsen och medvetenheten hos chefer och ledare inom sjukvården. Ytterligare forskning krävs för att kunna påverka de faktorer som leder till negativa attityder.

Referenser

Resultatartiklarna är markerade med *

Altman, T.K. (2008). Attitude: a concept analysis. *Journal Compilation*, 43(3), 144-150. doi: 10.1111/j.1744-6198.2008.00106.x.

Ambjörnsson, F. (2006). *Vad är queer*. Stockholm: Natur och Kultur.

*Ben Natan, M., B., Beyil, V., & Neta, O. (2009). Nurses' perception of the quality of care they provide to hospitalized drug addicts: testing the theory of reasoned action. *International Journal of Nursing Practice*, 15(6), 566-573. doi: 10.1111/j.1440-172X.2009.01799.x

*Björkman, T., Angelman, T., & Jönsson, M. (2008). Attitudes towards people with mental illness: a cross-sectional study among nursing staff in psychiatric and somatic care. *Scandinavian Journal of Caring Science*, 22(2), 170-77. doi: 10.1007/s00127-008-0481-3

*Blackwell, C.W (2008). Registered nurses' attitudes toward the protection of gays and lesbians in the workplace. *Journal of Transcultural Nursing*, 19(4), 347-353. doi: 10.1177/1043659608322420

*Carabez, R., Pellegrini, M., Mankovitz, A., Eliason, M., Ciano, M., & Scott, M. (2015). "Never in all my years...": nurses' education about LGBT health. *Journal of Professional Nursing*, 31(4), 323-329. doi:10.1016/j.profnurs.2015.01.003

Carlsson, M., & Eiman. (2003). Evidensbaserad omvårdnad – studiematerial för undervisning inom projektet "Evidensbaserad omvårdnad – ett samarbete mellan universitetssjukhuset MAS och Malmö högskola".

*Chambers, M., Guise, V., Välimäki, M., Rebelo Botelho, M. A., Scott, A., Staniulienė, V., & Zanotti, R. (2010). Nurses' attitudes to mental illness: A comparison of a sample of nurses from five European countries. *International Journal of Nursing Studies*, 47, 350-362. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2009.08.008

*Chang, Y., & Yang, M. (2013). Nurses' attitudes toward clients with substance use problems. *Perspectives in Psychiatric Care*. 49(2), 94-102. doi: 10.1111/ppc.12000

Christiaens, G., Abegglen, J. A., & Gardner, A. (2010). Expert holistic nurses' advice to nursing students. *Journal of Holistic Nursing*, 28(3), 201-208. doi: 10.1177/0898010110369176

Dahlström, A. (2007) *Könet sitter i hjärnan*. Göteborg: Corpus – Gullers

Dammert, R. (2013). *Funktionshinder - vad är det?: om olika skador, sjukdomar och funktionsnedsättningar som till följd av brister i samhället leder till funktionshinder*. Stockholm: Nordstedts juridik

*Doody, C.M., Markey, K., & Doody, O. (2012). The experiences of registered intellectual disability nurses caring for the older person with intellectual disability. *Journal of Clinical Nursing*, 22(7-8), 1112-1123. doi: 10.1111/jocn.12020

Eriksson, K. (1987). *Vårdandets idé*. Stockholm: Liber.

Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Att göra systematiska litteraturstudier: värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. Stockholm: Natur & Kultur.

Friberg, F. (2012). *Dags för uppsats – vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. Lund: Studentlitteratur.

Goffman, E. (2014). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. Lund: Studentlitteratur.

Guan Ng, C., Yee, A., Subramaniam, P., Seng Loh, H., & Moreira, P. (2015) Attitudes towards homosexuality among nursing students in a public university in Malaysia: a religious factor. *Sex Res Soc Policy*, 22, 182-187. doi: 10.1007/s13178-015-0182-0

*Hamdan-Mansour, A., & Wardam, L. A. (2009). Attitudes of Jordanian mental health nurses toward mental illness and patients with mental illness. *Issues in Mental Health Nursing*, 30, 705-711. doi: 10.3109/01612840903131792

Hawke, L., Michalak, E., Maxwell, V., & Parikh, S. (2014). Reducing stigma toward people with bipolar disorder: Impact of a filmed theatrical intervention based on a personal narrative. *International Journal of Social Psychiatry*, 60(8), 741-759. doi: 10.1177/0020764013513443

Henricson, M. (2012). *Vetenskaplig teori och metod: från idé till examination inom omvårdnad*. Lund: Studentlitteratur.

Horsfall, J., Cleary, M., & Hunt, G.E. (2010). Stigma in mental health: clients and professionals. *Issues in Mental Health Nursing*, 31(7), 450-455. doi: 10.3109/01612840903537167

Howson, A. (2013). *Kroppen i samhället*. Göteborg: Daidalos

Jeffries, P. R. (2015). The evolving health care system: the need for nursing education reform. *Journal of Professional Nursing*, 31(6), 441-443. doi: 10.1016/j.profnurs.2015.10.012

Johansson, K., & Wirbing, P. (2005). *Riskbruk och missbruk*. Stockholm: Natur och Kultur.

*Klotzbaugh, R., & Spencer, G. (2014). Magnet nurse administrator attitudes and opportunities. *The Journal of Nursing Administration*, 44(9), 481-486. doi: 10.1097/NNA.000000000000103

*Lewis, S., & Stenfert-Kroese, B. (2009). An investigation of nursing staff attitudes and emotional reactions towards patients with intellectual disability in a general hospital setting. *Journal of Applied Research in Intellectual Disability*, 23, 355-365. doi: 10.1111/j.1468-3148.2009.00542.x

*Linden, M., & Kavanagh, R. (2011). Attitudes of qualified vs. Student mental health nurses towards an individual diagnosed with schizophrenia. *Journal of Advanced Nursing*, 68(6), 1359-1368. doi: 10.1111/j.1365-2648.2011.05848.x

Lindqvist, R., & Sauer, L. (2007). *Funktionshinder, kultur och samhälle*. Lund: Studentlitteratur

*Matziou, V., Galanis, P., Tsoumakas, C., Gymnopoulou, E., Perdikaris, P., & Brokalaki, H. (2009). Attitudes of nurse professionals and nursing students towards children with disabilities. Do nurses really overcome childrens' physical and mental handicaps?. *International Nursing Review*, 56(4), 456-460. doi: 10.1111/j.1466-7657.2009.00735.x

McEvoy, L., & Duffy, A. (2008). Holistic practice - a concept analysis. *Nurse Education in Practice*, 8, 412-419. doi: 10.1016/j.nepr.2008.02.002

McMillan-Boyles, C., Bailey, P.H., & Mossey, S. (2008). Representations of disability in nursing and healthcare literature: an integrative review. *Journal of Advanced Nursing*, 62(4), 428-437, doi: 10.1111/j.1365-2468.2008.04623.x

*Munro, A., Watson, H. E., & McFadyen, A. (2006). Assessing the impact of training on mental health nurses' therapeutic attitudes and knowledge about co-morbidity: A randomised controlled trial. *International Journal of Nursing Studies*, 44, 1430-1438. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2006.07.024

*Mårtensson, G., Jacobsson, J. W., & Engström, M. (2014). Mental health nursing staff's attitudes towards mental illness: an analysis of related factors. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 21, 782-788. doi: 10.1111/jpm.12145

Neville, K., & Roan, N. (2014). Challenges in Nursing Practice – Nurses' perceptions in caring for hospitalized patients with substance abuse/dependence. *The Journal of Nursing Administration*, 44(6), 339-346. doi: 10.1097/NNA.000000000000079

Nilsson, B. (2015). *Socialpsykologi - bakgrund och utveckling*. Stockholm: Liber

Nilsson, Å., Skär, L., & Söderberg, S. (2015). Nurses' views of shortcomings in patient care encounters in one hospital in Sweden. *Journal of Clinical Nursing*, 24, 2807-2814. doi: 10.1111/jocn.12886

Peckover, S., & Chidlaw, R.G. (2007). Too frightened to care? Accounts by district nurses working with clients who misuse substances. *Health and social care in the community*, 15(3), 238-245. doi: 10.1111/j.1365-2524.2006.00683.x

Ronzani, M.T., Higgins-Biddle, J., & Furtado, F.E. (2009). Stigmatization of alcohol and other drug users primary care providers in southeast Brazil. *Social science & medicine*, 69(7), 1080-1084. doi: 10.1016/j.socscimed.2009.07.026

Ross, C. A., & Goldner, E. M. (2009). Stigma, negative attitudes and discrimination towards mental illness within the nursing profession: a review of the literature. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 16, 558-567. doi: 10.1111/j.1365-2850.2009.01399.x

Röndahl, G. (2009). Students inadequate knowledge about lesbian, gay, bisexual and transgender persons. *International Journal of Nursing Education Scholarship*, 6(1), 1-15. doi: 10.2202/1548-923X.1718

Sabin, J., Riskind, R., & Nosek, B. (2015). Health care providers implicit and explicit attitudes toward lesbian woman and gay men. *American Journal of Public Health*, 105(9), 1831-1841. doi: 10.2105/AJPH.2015.302631

Sahin, H., & Akyol, A.D. (2009). Evaluation of nursing and medical students' attitudes towards people with disabilities. *Journal of Clinical Nursing*, 19, 2271-2279. doi: 10.1111/j.1365-2702.2009.03088.x

Saunamäki, N., Andersson, M., & Engström, M. (2010). Discussing sexuality with patients: nurses' attitudes and beliefs. *Journal of Advanced Nursing*, 66(6), 1308-1316. doi: 10.1111/j.1365-2548.2010.05260.x

Sercu, C., Ayala, R.A., & Bracke, P. (2015). How does stigma influence mental health nursing identities? An ethnographic study of the meaning of stigma for nursing role identities in two Belgian Psychiatric Hospitals. *International Journal of Nursing Studies*, 52, 307-316. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2014.07.017

SFS 1982:763. *Hälso- och sjukvårdslagen*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Socialstyrelsen. (2016). *Funktionshinder*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Sommers, B. D., Fargo, J. D., Lyons, M. S., Shope, J. T., & Sommer, M. S. (2011). Societal costs of risky driving: an economic analysis of high-risk patients visiting an urban emergency department. *Traffic Injury Prevention*, 12(2), 149-158. doi: 10.1080/15389588.2010.536599

Sowney, M., & Barr, O. (2007). The challenges for nurses communicating with and gaining valid consent from adults with intellectual disabilities within the accident and emergency care service. *Journal of Clinical Nursing*, 16(9), 1678-1686. doi:10.1111/j.1365-2702.2006.01642.x

*Vadlamudi, R. S., Adams, S., Hogan, B., Wu, T., & Wahid, Z. (2008). Nurses' attitudes, beliefs and confidence levels regarding care for those who abuse alcohol: Impact of educational intervention. *Nurse Education in Practice*, 8, 290-298. doi: 10.1016/j.nepr.2007.10.003

While, A.E., & Clark, L.L. (2010). Overcoming ignorance and stigma relating to intellectual disability in health care: a potential solution. *Journal of Nursing Management*, 18, 166-172. doi: 10.1111/j13652834.2009.01039.x

WHO. (2008). *Policies and practices for mental health in Europe-meeting the challenges*. Danmark: World Health Organization.

Yada, H., Abe, H., Omori, H., Matsuo, H., Masaki, O., Ishida, Y., & Katoh, T. (2014). Differences in job stress experienced by female and male Japanese psychiatric nurses. *International Journal of Mental Health Nursing*, 23, 468-476. doi: 10.1111/inm.12080

Tabell 1: Sökordsöversikt

Sökord	CINAHL	PubMed	PsycINFO
Attityder	Attitude (Fritextsökning) Attitudes of nurses´ (Fritextsökning)	Attitude Nurses attitude (Fritextsökning) Attitudes of nurses´(Fritextsökning)	Attitude (Fritextsökning) Attitudes of nurses´(Fritextsökning)
Sjuksköterska/or	Nurs* (Heading) Nurs* (Fritextsökning) Nursing (Fritextsökning)	Nurse (MeSH-term)	Nurs* (Thesaurus) Nursing (Thesaurus)
Missbruk	Addict (Fritextsökning) Substance use (Fritextsökning)	Addict (Fritextsökning) Substance use (Fritextsökning)	Addict (Fritextsökning) Substance use (Fritextsökning)
Stigmatisering	Stigma (Fritextsökning)	Stigma (MeSH-term)	Stigma (Thesaurus)
Psykisk ohälsa	Mental illness (Fritextsökning) Attitudes toward mental illness (Fritextsökning)	Mental disorder (MeSH- term) Attitudes toward mental illness (Fritextsökning)	Mental illness (Thesaurus) Attitudes toward mental illness (Fritextsökning)
Patient	Patient* (Fritextsökning)	Patient (MeSH-term)	Patient* (Thesaurus)
Funktionshinder	Toward disability (Fritextsökning) Intellectual disability (Fritextsökning)	Toward disability (Fritextsökning) Intellectual disability (Fritextsökning)	Toward disability (Fritextsökning) Intellectual disability (Fritextsökning)
Sexualitet	Attitudes toward gays (Fritextsökning)	Attitudes toward gays (Fritextsökning)	Attitudes toward gays (Fritextsökning)

Tabell 2: Sökhistorik

Datum	Databas	Sökord/Limits/ Boolska operatorer	Antal träffar	Lästa abstrakt	Granskade artiklar	Resultat artiklar
2016-02-28	CINAHL	Attitude AND nurs* AND addict Limits: 2006-2016, English language, peer-reviewed	9	5	2	1
2016-03-15	PsycINFO	Attitudes of nurses AND patient* AND intellectual disability Limits: 2006-2016, English language, peer-reviewed	12	5	2	2
2016-03-24	PubMed	Attitudes of nurses AND stigma AND mental disorder Limits: 2006-2016, English language	54	35	5	3
2016-03-24	CINAHL	(TI "Nurs*") AND toward disability Limits: 2006-2016, English language, peer-reviewed	12	7	2	1
2016-03-24	PubMed	Nurses attitude AND substance use Limits: 2006-2016, English language	33	30	5	3
2016-04-06	PsycINFO	Attitudes toward gays AND nursing Limits: 2006-2016, English language, peer-reviewed	34	18	4	1
2016-04-06	CINAHL	Attitudes toward gays AND nursing Limits: 2006-2016, English language, peer-reviewed	7	5	2	2
2016-04-06	CINAHL	Nurs* AND attitudes toward mental illness AND nursing Limits: 2006-2016, English language, peer-reviewed	33	22	4	2

Alla sökordskombinationer är använda i samtliga databaser, dock resulterade inte alla sökningar i resultatartiklar i alla databaser och därför finns olika sökordskombinationer i sökhistorik (se datainsamling s. 4).

Tabell 3: Artikelöversikt

Artikel 1

Referens	Ben Natan, M., Beyil, V., & Neta, O. (2009). Nurses' perceptions of the quality of care they provide to hospitalized drug addicts: Testing the theory of reasoned action. <i>International Journal of Nursing Practice</i> , 15, 566-573. doi: 10.1111.j.1440-172x.2009.01799.x
Land Databas	Israel CINAHL
Syfte	Syftet med studien var att undersöka sjuksköterskors attityder till att vårda patienter med missbruk.
Metod: Design	Kvantitativ metod Beskrivande statistik
Urval	Det skickades ut 200 frågeformulär, med informationsblad om studiens innebörd. Totalt 135 sjuksköterskor deltog vilket ger en svarsfrekvens på 86 %. Av dessa var 19 män och 116 kvinnor.
Datainsamling	Frågeformuläret var utformat efter TRA (teori om motiverad handling). Frågeformuläret innehöll 82 slutna frågor.
Dataanalys	Beskrivande statistik (medelvärde och SD) användes för att beskriva data på varje studievariabel. Pearson-korrelationstest gjordes innan hypotesprövning som ledde till en slutgiltig regressionsanalys.
Bortfall	< 20 % innan studien.
Slutsats	Sjuksköterskor med flera stereotypa uppfattningar av patienter som är missbrukare upplever kvalitén på vården som de ger till patienter är lägre än vad som föreskrivs. De ansåg att missbrukare själva ansvarar för sitt hälsotillstånd och att de inte då förtjänar vård av hög kvalitet. De flesta svarande uppgav att deras förmåga att ge adekvat vård till missbrukare inte var några problem och att de gör sitt bästa för att lösa problem i samband med vård av dessa patienter.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 74,4 %, grad II Intern validitet: Resultatet är välskrivet i både text och tabeller och svarar väl mot syftet. Bortfall redovisas med 20 % innan studien. Studien är etiskt godkänd. Urvalet är brett då de hade med totalt 135 deltagare varav 19 män och 116 kvinnor där alla hade gett informerat samtycke och mottagit information om undersökningen. Extern validitet: Studiens begränsningar diskuteras som objektiv men det framgår av frågeformulären att sjuksköterskorna självuppskattade sin omvårdnad låg men kliniskt skulle inte omvårdnaden påverkas. Reliabilitet: Det diskuteras inte om författarnas utbildning, bakgrund och erfarenhet. Inte heller ifall de arbetat med en statistiker.

Artikel 2

Referens	Björkman, T., Angelman, T., & Jönsson, M. (2008). Attitudes towards people with mental illness: a cross-sectional study among nursing staff in psychiatric and somatic care. <i>Scandinavian Journal of Caring Sciences</i> , 22(2), 170-177. doi: 10.1007/ds00127-008-0481-3
Land Databas	Sverige PubMed
Syfte	Syftet med studien var att undersöka vilka attityder sjuksköterskor har av att vårda patienter med psykisk ohälsa och patienter med drogmissbruk.
Metod: Design	Kvantitativ metod Kvantitativ tvärsnittsstudie
Urval	120 legitimerade sjuksköterskor valdes slumpmässigt ut ifrån två avdelningar, en somatisk avdelning och en psykiatriskavdelning.
Datainsamling	En enkät med elva påstående som kan svasas med ja eller nej om familjefrågor samt en enkät med sju frågor om attityder till olika tillstånd.
Dataanalys	Mann Whitney u-test och student´s t-test för att analysera olikheter mellan dessa grupper.
Bortfall	20 % bortfall innan studien.
Slutsats	Sammanfattningsvis framkom negativa upplevelser av att vårda patienter med psykisk ohälsa på båda avdelningarna. Mest upplevdes negativa attityder till patienter med drog och alkoholberoende samt schizofreni. Män hade mer negativa attityder än kvinnor och de som var gifta hade färre negativa attityder än dem som var ogifta.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 81 %, grad I Trovärdighet: Metoden är noggrant beskriven. Urvalet var bra, dock valde 20 % av de tillfrågade att ej delta. Deltagarna fick svara på enkätfrågor som var uppdelade i kategorier. Dataanalysen genomfördes genom att använda sig av students t-test samt Whitney Mann U-test för att se vilka olikheter som fanns mellan de olika avdelningarna på sjukhuset. Studien är etiskt godkänd. Pålitlighet: Det framkommer vem som gör vad i studien. Bekräftelsebarhet: Förförståelsen är delvis beskriven. Urvalet av hur de fann deltagarna framgår tydligt. Medbedömare har ej använts. Överförbarhet: Trovärdigheten, pålitligheten samt bekräftelsebarheten är säkrade, kan därför överföras till liknande grupper

Artikel 3

Referens	Blackwell, C.W (2008). Registered nurses' attitudes toward the protection of gays and lesbians in the workplace. <i>Journal of Transcultural Nursing</i> , 19(4), 347-353. doi: 10.1177/1043659608322420
Land Databas	USA CINAHL
Syfte	Syftet var att utforska sjuksköterskors attityder gentemot homosexualitet på arbetsplatsen.
Metod: Design	Kvantitativ metod Randomiserad stratifierad design
Urval	Urvalet valdes med hjälp av ett dataprogram där det valde vart tredje namn tills det kom upp i 520 potentiella deltagare. Deltagarna blev mailade och resulterade i 480 deltagare, av dessa blev det totalt 165 deltagande sjuksköterskor.
Datainsamling	Mailet innehöll direktiv om studien, två sidor frågeformulär och retursedel. Frågeformuläret bestod av 20 delar angående attityder till HBTQ.
Dataanalys	Dataanalysen skedde med tvärsnittsstatistik med faktoranalys för att finna ett samband mellan attityder och sjukvård.
Bortfall	66 % bortfall innan studien.
Slutsats	Studien visar att sjuksköterskors dåliga attityder gentemot homosexuella försämrar om arbetsmiljön inte har preventivt arbete för diskriminering och detta speglas in i omvårdnaden.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 80 %, grad I Intern validitet: Resultatet är beskrivet i både text och tabell och svarar väl mot syftet. Bortfallet är angivet med 66 % innan studien. Urvalet är brett. Studien är etiskt godkänd och alla deltagarna har gett samtycke. Extern validitet: Författarna diskuterar studiens kliniska relevans och anser att med goda attityder och god arbetsmiljö leder till bättre omvårdnad, så kan resultatet generaliseras till liknande grupper. Reliabilitet: Författarna beskriver inte deras utbildning, erfarenheter och inte heller ifall de arbetat med en statistiker.

Artikel 4

Referens	Carabez, R., Pellegrini, M., Mankovitz, A., Eliason, M., Ciano, M., & Scott, M. (2015). "Never in all my years...": nurses' education about LGBT health. <i>Journal of Professional Nursing</i> , 31(4), 323-329. doi:10.1016/j.profnurs.2015.01.003
Land Databas	USA PsycINFO
Syfte	Syftet var att undersöka vilka faktorer som påverkar sjuksköterskors attityder i omvårdnaden till HBTQ patienter.
Metod: Design	Kvalitativ och kvantitativ metod Strukturerade intervjuer
Urval	Bekvämlighetsurval användes för att finna deltagarna, 268 sjuksköterskor deltog.
Datansamling	Strukturerade intervjuer utförda av sjuksköterskestudenter. Innan påbörjade intervjuer fick de övningar om tillvägagångssätt vid intervjuer. Platsen för intervjun garanterade sekretess och intervjuerna tog ungefär 60 minuter.
Dataanalys	Alla intervjuerna analyserades med hjälp av innehållsanalys för att identifiera teman. Teman diskuterades sedan för att nå samstämmighet.
Bortfall	Redovisas ej.
Slutsats	Brist på utbildning är största faktorn till negativa attityder. Sjuksköterskor tycker att det är svårt att ge omvårdnad till HBTQ patienter då sjuksköterskorna har dålig kunskap, ett resultat från bristande utbildning under grundutbildning samt på arbetet.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 81 %, grad I Trovärdighet: Metoden är väl beskriven. Urvalet är brett. Inklusionskriterier nämns och resultatet svarar väl mot syftet. Studien är etiskt godkänd. Pålitlighet: Författarna beskriver inte sin egen förståelse. De redovisar vem som transkriberat intervjuerna. Frågeformuläret är väl beskrivet. Bekräftelsebarhet: Urval av informanter är relevant till syftet. Triangulering har använts i studien. Överförbarhet: Författarna diskuterar platsen där studien utfördes, att det var i en stor delstat i USA och därför kan resultatet överföras till liknande grupper. Författarna diskuterar också studiens kliniska relevans.

Artikel 5

Referens	Chambers, M., Guise, V., Välimäki, M., Rebelo Botelho, M. A., Scott, A., Staniulienė, V., & Zanotti, R. (2010). Nurses' attitudes to mental illness: A comparison of a sample of nurses from five European countries. <i>International Journal of Nursing Studies</i> , 47, 350-362. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2009.08.008
Land Databas	England, Finland, Portugal, Irland, Litauen och Italien PubMed
Syfte	Syftet var att undersöka och jämföra sjuksköterskors attityder till psykisk ohälsa i fem europeiska länder.
Metod: Design	Kvantitativ metod Enkätundersökning
Urval	Deltagarna bestod av 808 sjuksköterskor inom psykiatrisjukvård, 535 kvinnliga sjuksköterskor och 273 manliga sjuksköterskor.
Datainsamling	Insamlingen skedde mellan maj till juli 2007. Frågeformulären skickades till sjuksköterskorna på mail eller i pappersformat.
Dataanalys	Statistisk analys med hjälp av MANOVA
Bortfall	26 % bortfall innan studien.
Slutsats	Sjuksköterskor har mestadels positiva attityder till patienter med psykisk ohälsa. Dock finns det en skillnad i attityderna mellan olika länder vilket resulterar i att kulturella skillnader kan påverka sjuksköterskors attityder.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 87 %, grad I Intern validitet: Resultatet är välskrivet i både text och tabeller samt svarar väl mot syftet. Bortfall angivet innan studien. Urvalet är brett då det innefattade 808 deltagare. Studien är etiskt godkänd. Den statistiska signifikansnivån < 5 % Extern validitet: Författarna diskuterar studiens generaliserbarhet då studien är utförd i flera olika länder. Reliabilitet: De diskuterar inte författarnas utbildning och det framkommer inte om de arbetat med en statistiker.

Artikel 6

Referens	Chang, Y. & Yang, M. (2013). Nurses' attitudes toward clients with substance use problems. <i>Perspectives in Psychiatric Care</i> . 49(2), 94-102. doi: 10.1111/ppc.12000
Land Databas	Taiwan PubMed
Syfte	Syftet med studien var att utforska faktorer som påverkar sjuksköterskors attityd gentemot patienter med drogmissbruk.
Metod: Design	Kvantitativ metod Tvärsnittsstudie
Urval	Bekvämlighetsurval, 600 sjuksköterskor på två olika sjukhus i Taiwan. Inklusionskriterier för att vara med i studien var att ha arbetat på samma ställe i minst tre månader.
Datansamling	Efter informerat samtycke skickades ett frågeformulär ut till deltagarna, 600 totalt skickades ut. Efter en vecka samlades de ifyllda frågeformulärens igen vilket resulterade i 492 frågeformulär. 489 uppfyllde kriterierna och valdes till studien.
Dataanalys	Datan analyserades i ett statistiskt dataprogram, SPSS 17.0. Demografin sammanställdes med hjälp av beskrivande statistik. För att se skillnaderna på sjuksköterskors attityder i sammanhang till ålder och erfarenhet användes Pearsons' korrelationstest och Kendall korrelationstest. För att jämföra skillnaderna i attityd användes Mann- Whitney U-test och t-test.
Bortfall	< 20 % innan studien.
Slutsats	Skillnader i attityderna mellan ålder och erfarenhet framkom. Antal yrkesverksamma år samt timmar arbetade med missbrukare hade en påverkan på vilken attityd sjuksköterskorna hade. Dålig uppdatering kring ny kunskap inom professionen påverkade sjuksköterskors attityd till vårdandet av drogmissbrukare. Studien kom även fram till att utbildning är av stor vikt för att minska dåliga attityder redan på grundnivån och sedan fortlöpande under yrkesutövandet.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 79 % grad II Intern validitet: Resultatet är välskrivet i både text och tabeller och svarar väl mot syftet. Bortfallet är angivet, < 20 % innan studien. Urvalet är brett då dem hade med totalt 489 deltagare. Studien är etiskt godkänd och alla deltagare gav sitt samtycke. Extern validitet: Författarna diskuterar studiens generaliserbarhet och kliniska relevans. Deltagarna var från en liten del av Taiwan och kan därför inte generaliseras till alla sjuksköterskor överallt i världen. Studien presenterar viktig information som kan bidra till bättre förståelse och vidare forskning, diskuteras även att en förändring i sjuksköterskeutbildningens läroplan kan behöva förbättras Reliabilitet: Författarnas utbildning diskuteras inte och det diskuteras inte ifall de arbetat med en statistiker.

Artikel 7

Referens	Doody, C.M., Markey, K., & Doody, O. (2012). The experiences of registered intellectual disability nurses caring for the older person with intellectual disability. <i>Journal of Clinical Nursing</i> , 22(7-8), 1112-1123. doi: 10.1111/jocn.12020
Land Databas	Irland PsycINFO
Syfte	Syftet var att undersöka sjuksköterskors upplevelser och attityder av att vårda äldre patienter med ett funktionshinder.
Metod: Design	Kvalitativ metod Fenomenologisk ansats
Urval	Inklusionskriteriet var, minst ett års erfarenhet av att arbeta med äldre. De skickades ut 20 mail angående studien, sju blev kvalificerade att delta i studien
Datainsamling	Semistrukturerade intervjuer hölls och pågick i 60-90 minuter och bandinspelades för att sedan transkriberas.
Dataanalys	En av författarna höll i intervjuerna, sedan analyserades datan och kategoriserades in i teman utifrån Burnards metod.
Bortfall	65 % bortfall innan studien.
Slutsats	Det framkom att flera faktorer hade en påverkan på sjuksköterskors attityder, så som vikten av lagarbete, preventiv planering, integration, kunskap samt individualiserad omvårdnad.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 81 %, Grad I Trovärdighet: Metoden är väl beskriven. Datainsamling och dataanalys är väl beskrivet. Studien är etiskt godkänd. Deltagarna gav sitt samtycke både muntligt och skriftligt. Pålitlighet: Det framkommer i studien vem av författarna som utfört vad. Författarna beskriver sin förförståelse, att informationen kan ha influerats av att de tidigare känt deltagarna vid transkribering. Bekräftelsebarhet: Urval av deltagare och datainsamling är väl beskrivet. Överförbarhet: Trovärdigheten, pålitligheten och bekräftelsebarheten är säkrade i studien. Författarna diskuterar hur studien kan användas kliniskt.

Artikel 8

Referens	Hamdan-Mansour, A., & Wardam, L. A. (2009). Attitudes of Jordanian mental health nurses toward mental illness and patients with mental illness. <i>Issues in Mental Health Nursing</i> , 30, 705-711. doi: 10.3109/01612840903131792
Land Databas	Jordanien CINAHL
Syfte	Syftet var att undersöka sjuksköterskors attityder gentemot patienter med psykisk ohälsa.
Metod: Design	Kvalitativ metod Beskrivande jämförelsestudie
Urval	Totalt 105 frågeformulär skickades ut med en svarsfrekvens på 88 %. Totalt 92 deltagare.
Datainsamling	Frågeformuläret skickades ut till alla deltagarna oc innehöll all information och syftet på studien för att tydliggöra.
Dataanalys	Frågeformulären översattes till arabiska för att alla deltagarna skulle ha möjlighet att svara korrekt. Vid sammanställning av svaren översattes de till engelska igen.
Bortfall	12 % bortfall innan studien.
Slutsats	Sjuksköterskor har negativa attityder till sjukdomen psykisk ohälsa och detta är ett resultat av bristande kunskap kring sjukdomen. Studien kommer fram till att utbildning och träningsprogram är ett måste för att förändra sjuksköterskors attityder. Resultatet i studien visar dessutom på vikten av att ha en god arbetsmiljö för att förbättra attityderna.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 83 %, grad I Trovärdighet: Frågeformuläret och metoden är väl beskriven. Beskrivning av dataanalysen är knapphändig. Studien är etiskt godkänd. Pålitlighet: Det framkommer i studien hur transkriberingen gått till. Bekräftelsebarhet: Urval av deltagare är väl beskrivet. Bortfall redovisas. Överförbarhet: Författarna diskuterar studiens kliniska relevans och anser att den går att överföra på liknande grupper.

Artikel 9

Referens	Klotzbaugh, R., & Spencer, G. (2014). Magnet nurse administrator attitudes and opportunities. <i>The Journal of Nursing Administration</i> , 44(9), 481-486. doi: 10.1097/NNA.000000000000103
Land Databas	USA CINAHL
Syfte	Syftet var att utforska sjuksköterskors attityder gentemot HBTQ och vilken påverkan attityderna har för att kunna ge god omvårdnad.
Metod: Design	Kvantitativ metod Deskriptiv statistik
Urval	343 sjuksköterskor med hög position vilket resulterade i en svarsfrekvens på 115.
Datainsamling	Undersökningen utgick från ett frågeformulär som skickades till 343 sjuksköterskor. Resulterade i sammanlagt 115 kompletta svar på frågeformuläret från deltagande sjuksköterskor.
Dataanalys	Statistisk analys där p-värdet var 0,05. Beskrivande statistisk analys användes för att jämföra skillnader i attityder.
Bortfall	66,5 % innan studien.
Slutsats	Studien visar att sjuksköterskor med hög position i arbetet har måttligt negativa attityder till HBTQ patienter. Studien visar också att sjuksköterskor som är mer professionella i sitt omvårdnadsarbete och har god självinsikt visar positivare attityder till HBTQ.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 80 %, grad I Etiskt godkänd Intern validitet: Resultatet är välskrivet i både text och tabeller och svarar väl mot syftet. Bortfall angivet innan studien. Studien är etiskt godkänd. Den statistiska signifikansnivån var < 5 %. Extern validitet: Författarna diskuterar studiens generaliserbarhet och anser att deltagare i denna studie var för specifik och öppnar upp för ytterligare forskning inom området. Reliabilitet: Författarnas utbildning diskuteras inte och inte heller ifall de arbetat med en statistiker.

Artikel 10

Referens	Lewis, S., & Stenfert-Kroese, B. (2009). An investigation of nursing staff attitudes and emotional reactions towards patients with intellectual disability in a general hospital setting. <i>Journal of Applied Research in Intellectual Disability</i> , 23, 355-365. doi: 10.1111/j.1468-3148.2009.00542.x
Land Databas	England PsycINFO
Syfte	Syftet med studien var att undersöka attityder och känslomässiga reaktioner hos sjuksköterskor i omvårdnaden till patienter med intellektuella funktionshinder.
Metod: Design	Kvantitativ metod Simuleringsövningar med frågeformulär
Urval	I studie ett skickades 96 frågeformulär ut och fick tillbaka 48 svar. Studie två skickades 1350 frågeformulär ut till 54 olika avdelningar och totalt 268 besvarade frågeformulär skickades tillbaka varav sex stycken exkluderades då de inte var fullständigt ifyllda.
Datainsamling	Studien utfördes i två olika faser. Första fasen utfördes som en pilot studie för att kunna utforma ett frågeformulär till simulationsövning. I andra fasen utfördes en större undersökning där de utförde två olika simulationsövningar. Första frågeformuläret i studien var utformat för att minimera antalet confounders-variabler som kunde utföra ett hot för den interna validiteten.
Dataanalys	Data analyserades med hjälp av SPSS. Pålitligheten undersöktes med hjälp av två olika korrelationskoefficienter. Trendanalys användes för att jämföra skillnaderna mellan attityd och känslor.
Bortfall	Studie ett: (pilotstudie) 50 % bortfall innan studie. Studie två: 80 % bortfall innan studie.
Slutsats	Resultatet av studien visade att sjuksköterskor har en mindre positiv attityd när de arbetar med patienter med intellektuellt funktionshinder än patienter med ett fysiskt funktionshinder. Attityderna var ej påverkade av kön eller ålder. Studien visar även att sjuksköterskor upplever dessa patienter som svåra och utmanande och då dagens sjukvård är pressad av tid påverkar det sjuksköterskors attityder redan innan själva vårdmötet.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 83 %, grad I Intern validitet: Resultatet är välskrivet och redovisas i både text och tabeller och svarar väl mot syftet. Bortfallet är angivet i studien och har ingen påverkan på resultatet. Urvalet är brett då dem hade med totalt 310 deltagare. Studien är etiskt godkänd. Extern validitet: Författaren diskuterar studiens generaliserbarhet och kliniska relevans, de diskuterar hur viktigt det är i alla instanser att ha kunskap kring funktionshinder. Studien presenterar viktig information som kan bidra till bättre förståelse. Reliabilitet: Författarnas utbildning diskuteras inte och det diskuteras inte ifall de arbetat med en statistiker.

Artikel 11

Referens	Linden, M., & Kavanagh, R. (2011). Attitudes of qualified vs. Student mental health nurses towards an individual diagnosed with schizophrenia. <i>Journal of Advanced Nursing</i> , 68(6), 1359-1368. doi: 10.1111/j.1365-2648.2011.05848.x
Land Databas	Irland PubMed
Syfte	Syftet var att jämföra attityder mellan studenter och sjuksköterskor gentemot individer med schizofreni.
Metod: Design	Kvantitativ metod Gruppdessign med jämförelsestatistik.
Urval	66 sjuksköterskestudenter, åldrar 17-53 varav 54 kvinnor och 12 män. 121 legitimerade sjuksköterskor 24-59 år varav 66 kvinnor och 55 män.
Datansamling	Enkätundersökning. Deltagarna hade möjlighet att ställa frågor kring undersökningen. Deltagarna var tvungna att färdigställa och återlämna allt material under samma dag. De använde sig av CAMI skalan som var en skala om personlighetsutvärdering och SIS- social interaktionsskala.
Dataanalys	Beskrivande och med en trend analys gjordes statistik med hjälp av ett datorprogram. De använde chi - 2- test för att påvisa skillnaderna mellan kön och att ha en vän/släkting med schizofreni.
Bortfall	32 % bortfall innan studien hos sjuksköterskorna.
Slutsats	Deltagarna i studien med färre yrkesverksamma år hade fler negativa attityder och önskade mindre social interaktion med patienter med schizofreni jämfört med de som har längre erfarenhet. Psykiatrisjuksköterskor måste bli mer medvetna om sina negativa attityder och att de i slutändan kan bidra till en ytterligare stigmatisering och som får negativa konsekvenser i form av bristande omvårdnad.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 81 %, grad I Intern validitet: Resultatet är välskrivet i både text och tabeller och svarar väl mot syftet. Bortfall redovisas innan studiens början. Studien är etiskt godkänd. Urvalet är brett då de hade med totalt 187 deltagare. Extern validitet: Det mättes skillnader mellan två grupper genom att använda sig av chi-2-test och det framkom att en attityd förändring bör ske för att främja omvårdnaden och detta menar forskarna ha klinisk relevans. Reliabilitet: Det diskuteras inte om författarnas utbildning, bakgrund och erfarenhet. Det framkommer vem som gjort vad i studien dock framkommer det inte ifall de arbetat med en statistiker.

Artikel 12

Referens	Matziou, V., Galanis, P., Tsoumakas, C., Gymnopolou, E., Perdikaris, P., & Brokalaki, H. (2009). Attitudes of nurse professionals and nursing students towards children with disabilities. Do nurses really overcome children's physical and mental handicaps?. <i>International Nursing Review</i> , 56(4),456-460. doi: 10.1111/j.1466-7657.2009.00735.x
Land Databas	Grekland CINAHL
Syfte	Syftet var att undersöka attityder sjuksköterskor och sjuksköterskestudenter har gentemot barn med funktionshinder.
Metod: Design	Kvantitativ metod Tvärsnittsstudie
Urval	228 sjuksköterskestudenter som studerade sitt första år valdes till studien, 90 legitimerade sjuksköterskor under vidareutbildning valdes samt 123 yrkesverksamma sjuksköterskor. Totalt 441 deltagare.
Datainsamling	Frågeformuläret bestod av 20 delfrågor och användes för att identifiera attityder gentemot personer med funktionsnedsättning.
Dataanalys	Datan analyserades med SPSS. T-test användes för att jämföra skillnaden mellan grupperna.
Bortfall	Bortfall ej redovisat.
Slutsats	Studien kommer fram till att de finns negativa attityder från sjuksköterskor till barn med funktionshinder. Författarna finner i sin studie hur viktigt det är att utforma läroplanen vid grundutbildningen för sjuksköterskor så den innefattar mer utbildning om funktionshinder.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 79 % Grad II Intern validitet: Resultatet är knapphändigt men diskussionen överväger. Signifikansnivå under 5 % . Studien är etiskt godkänd. Urvalet relevant till syftet. Extern validitet: Författarna diskuterar studiens generaliserbarhet och kliniska relevans. De anser att resultatet inte kan generaliseras till andra ställen än där den är utförd. Reliabilitet: Författarna diskuterar förförståelsen vid val av design. Författarnas utbildning diskuteras inte och det diskuteras inte ifall de arbetat med en statistiker.

Artikel 13

Referens	Munro, A., Watson, H. E., & McFadyen, A. (2006). Assessing the impact of training on mental health nurses' therapeutic attitudes and knowledge about co-morbidity: A randomized controlled trial. <i>International Journal of Nursing Studies</i> , 44, 1430-1438. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2006.07.024
Land Databas	Skottland PubMed
Syfte	Syftet var att finna om utbildning är en faktor som påverkar sjuksköterskors attityder och kunskap till patienter med psykisk ohälsa och missbruk
Metod: Design	Kvantitativ metod Randomiserad kontrollerad studie
Urval	49 sjuksköterskor deltog i studien.
Datainsamling	Studien genomförde ett träningsprogram under fyra dagar där de under tiden fick två olika strukturerade frågeformulär att svara på, där ena utgick från attityder och den andra från kunskap.
Dataanalys	Analyserade jämförelserna i både attityder och kunskap som framkom med hjälp av ANOVA.
Bortfall	72 % bortfall innan studien.
Slutsats	Utbildningsprogram hade en positiv påverkan på sjuksköterskors attityder gentemot patienter med psykisk ohälsa och missbruk. Även efter sex månaders uppföljning fanns de förbättrade attityderna kvar. Utbildningsprogrammet var även effektivt för förbättring av sjuksköterskans kunskap kring dessa patienter.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 80 %, grad I Intern validitet: Resultatet är fylligt och svarar väl mot syftet. Bortfallet är redovisat med 72 % innan studien. Studien är etiskt godkänd. Signifikansnivån på studien var < 5 %. Extern validitet: Författarna diskuterar studiens kliniska relevans och anser att studien kan överföras till patienter med psykisk ohälsa över hela världen. Reliabilitet: Författarnas utbildning och erfarenhet framkommer ej.

Artikel 14

Referens	Mårtensson, G., Jacobsson, J. W., & Engström, M. (2014). Mental health nursing staff's attitudes towards mental illness: an analysis of related factors. <i>Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing, 21</i> , 782-788. doi: 10.1111/jpm.12145
Land Databas	Sverige CINAHL
Syfte	Syftet var att undersöka vilka faktorer som påverkar sjuksköterskors attityder i omvårdnad till patienter med psykisk ohälsa.
Metod: Design	Kvantitativ metod Tvärsnittsstudie med jämförelse design
Urval	393 sjuksköterskor blev tillfrågade med en svarsfrekvens på 65 %, totalt 256 deltagare. 83 sjuksköterskor arbetade inom landsting och 173 arbetade inom kommunen.
Datainsamling	Frågeformulär skickade ut till deltagarna som de fick besvara.
Dataanalys	Frågeformulären analyserades med hjälp av ett dataprogram för att få fram potentiella skillnader mellan de två grupperna.
Bortfall	35 % innan studien.
Slutsats	De identifierade faktorerna som påverkade sjuksköterskornas attityder, arbetsplats, kunskap och personlig kontakt med patienter.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 87 %, grad I Intern validitet: Resultatet beskrivs tydligt med hjälp av tabeller. Bortfall redovisas med 35 % innan studien. Studien fick godkännande av landsting och kommun att genomföra studien. Deltagarna fick skriftlig information och deltog frivilligt, de fick även garanterad sekretess. De etiska riktlinjerna följdes noggrant i studien. I enlighet med svenska krav krävdes inte etiskt godkännande eftersom studien berörde anställdas arbete och inte deras hälsa. Signifikansnivån i studien är < 5 %. Extern validitet: Författarna diskuterar studiens kliniska relevans. Reliabilitet: Författarnas utbildning eller erfarenhet diskuteras inte.

Artikel 15

Referens	Vadlamudi, R. S., Adams, S., Hogan, B., Wu, T., & Wahid, Z. (2008). Nurses' attitudes, beliefs and confidence levels regarding care for those who abuse alcohol: Impact of educational intervention. <i>Nurse Education in Practice</i> , 8, 290-298. doi: 10.1016/j.nepr.2007.10.003
Land Databas	USA PubMed
Syfte	Syftet var att utvärdera om utbildningsprogram inriktade på attityder till patienter med missbruk hade en positiv inverkan hos sjuksköterskor.
Metod: Design	Kvantitativ metod Interventionsstudie med prospektiv enkätundersökning
Urval	181 sjuksköterskor deltog i studien.
Datainsamling	Utförandet av studien gjordes genom fyra timmars utbildning om missbruk. Deltagarna svarade på frågeformulär före och efter utbildningen som inkluderade frågor kring kunskap, attityder och självförtroende till att vårda patienter med missbruk.
Dataanalys	Datan analyserades med hjälp av t-test.
Bortfall	Redovisas ej.
Slutsats	Utbildning visar sig enligt studien ha en stor påverkan på sjuksköterskors attityder.
Vetenskaplig kvalitet	Bedömningsmall enligt Carlsson & Eiman (2003), sammanlagd poäng: 80 %, grad I Intern validitet: Resultatet är välskrivet i både text och tabeller och svarar väl mot syftet. Inget bortfall angivet. Studien är etiskt godkänd. Signifikansnivån < 5 % Extern validitet: Klinisk relevans diskuteras i studien. Reliabilitet: Det diskuteras inte om författarnas utbildning och det togs inte upp ifall de arbetat med en statistiker.

Frida Andersson

Marina Klaesson

Emma Svensson

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se